

Výročia roku 2023

Január

- 01.01. **153 pred Kr.** – v rímskom konzulátnom kalendári sa 1. január zadefinoval ako začiatok roka (dovtedy sa rok začínal 1. marcom) **2175 rokov**
- 04.01. **1643** narodil sa [Isaac Newton](#), anglický fyzik a filozof († 1727) **380 rokov**
- 07.01. **1943** zomrel [Nikola Tesla](#), americký fyzik a vynálezca, autor množstva teoretických konceptov a praktických vynálezov v oblasti elektrotechniky a telekomunikácie (* 1856) **80 rokov**
- 08.01. 1868 narodil sa [Sir Frank Dyson's](#) **155 rokov**
- 25.01. 1983 [IRAS](#) **40 rokov** od vypustenia
- 26.01. 1978 IUE **45 rokov** od vypustenia
- 27.01. 1918 narodil sa [Antonín Mrkos](#) **105 rokov**
- 31.01. 1958 objavil James Van Allen Van Allenove radiačné pásy **65 rokov**

Február

- 01.02. 1958 [Spojené štáty](#) vypustili svoju prvú [umelú družicu Explorer 1](#), ktorá pracovala na [obežnej dráhe Zeme](#) štyri mesiace **65 rokov**
- 01.02. 2003 [Space Shuttle Columbia Disaster](#) **20 rokov** od havárie
- 08.02. **1828** sa narodil [Jules Verne](#), francúzsky spisovateľ vedecko-fantastických románov († 1905) **195 rokov**
- 15.02. **2013** nad ruským [Čelabinskom](#) [vybuchol meteorit](#), následkom čoho sa zranilo 1200 ľudí **10 rokov**
- 19.02. **1473** narodil sa Mikuláš Kopernik **550 rokov**
- 24.02. 1968 **55. výročie** objavenia pulzarov [Jocelyn Bell's](#)

Marec

- 02.03. **1978** česko-slovenský [kozmonaut Vladimír Remek](#) sa stal prvým Nesovietom a Neameričanom, ktorý vyletel do [kozmickeho priestoru](#), a to na palube sovietskej [kozmickej lode Sojuz 28](#), ktorá sa na druhý deň pripojila ku stanici [Salut 6](#) **45 rokov**
- 04.03. 1923 [Patrick Moore's](#) **100 rokov**
- 14.03. **2018** zomrel [Stephen Hawking](#), britský teoretický fyzik (* 1942) **5 rokov**
- 17.03. **1853** zomrel [Christian Johann Doppler](#), rakúsky fyzik (* 1803) **170 rokov**
- 26.03. **1698** narodil sa [Prokop Diviš](#), český prírodovedec, vynálezca [bleskozvodu](#) († 1765) **325 rokov**
- 27.03. **1968** zomrel [Jurij Alexejevič Gagarin](#), sovietsky [letec](#) a [kozmonaut](#), prvý človek, ktorý vyletel do [kozmickeho priestoru](#) (* 1934) **55 rokov**

Apríl

- 05.04 **1973** **50. výročie** vypustenia [Pioneer 11](#) (Jupiter & Saturn Flyby Mission)
- 26.04.1998 **25. výročie** letu [Cassini](#), okolo Venuše
- 20.04. **1918** narodil sa [Kai Siegbahn](#), švédsky fyzik, laureát [Nobelovej ceny](#), spoluvynálezca röntgenovej fotoelektrónovej [spektroskopie](#) († 2007) **105 rokov**
- 23.04. **1858** narodil sa [Max Planck](#), nemecký teoretický fyzik, zakladateľ [kvantovej mechaniky](#), laureát [Nobelovej ceny](#) († 1947) **165 rokov**
- 26.04. **1933** narodil sa [Arno Allan Penzias](#), americký fyzik, laureát [Nobelovej ceny](#), spoluobjaviteľ [reliktového žiarenia](#) **90 rokov**

Máj

- 01.05 1998 **25.výročie** objavy [Dar al Gani 476](#) (Mars meteorit)
- 03.05. **1933** narodil sa Prof. RNDr. Dr. h.c. [Anton Hajduk](#), DrSc. (* 3. máj 1933 , [Užhorod](#) – † 9. apríl 2005, [Bratislava](#)) bol jeden z najvýznamnejších [slovenských astronómov](#). **90 rokov**
- 11.05. **1918** narodil sa [Richard Feynman](#), americký teoretický fyzik, priekopník teórie [kvantovej elektrodynamiky](#) a [časticovej fyziky](#), laureát [Nobelovej ceny](#) († 1988) **105 rokov**
- 14.05. **1973** **50. výročie** vypustenia [Skylab](#)
- 15.05. **763 pred Kr.** [zatmenie Slnka](#) v [Asýrii](#), stalo sa dôležitým prameňom pre korekcie v chronológii dejín [Mezopotámie](#) **2785 rokov**
- 15.05. 1963 **60. výročie** vypustenia [Mercury 9](#) (Gordon Cooper)
- 20.05. 1978 **35. výročie** vypustenia [Pioneer Venus 1](#)
- 25.05. 2008 **15. výročie** pristátia [Phoenix](#), Mars
- 22.05. 1808 **215. výročie** pádu [Stannern Meteorite](#) v [Moravian](#) Stonaňov
- 24.05. **1543** zomrel [Mikuláš Kopernik](#), astronóm (* 1473) **480 rokov**

- 30.05. **1908** – narodil sa [Hannes Olof Gösta Alfvén](#), švédsky astrofyzik, nositeľ [Nobelovej ceny](#) († **1995**)
115 rokov

Jún

- **16.06. 1963** – sovietska [kozmonautka Valentina Vladimirovna Tereškovová](#) sa na palube [kozmickej lode Vostok 6](#) stala prvou ženou, ktorá vyletela do [kozmickeho priestoru](#) **60 rokov**
- 19.06. **1623** – narodil sa [Blaise Pascal](#), francúzsky fyzik, matematik a filozof († **1662**) **400 rokov**
- 29.06. **1888** narodil sa [Alexandr Alexandrovič Fridman](#), ruský matematik, geofyzik a kozmológ († **1925**)
135 rokov
- **30.06. 1908** v oblasti Tungusky na Sibíri došlo k [explózii veľkého rozsahu](#) **115 rokov**

Júl

- 21.07. **1998** – zomrel [Alan Shepard](#), americký [astronaut](#), ktorý sa stal druhým človekom a prvým [Američanom](#), ktorý vyletel do [kozmickeho priestoru](#) (* **1923**) **25 rokov**
- 29.07. **1958** – vznikol americký [Národný úrad pre letectvo a vesmír](#) (NASA) ako reakcia na úspechy [sovietskeho kozmickeho programu](#) vo [vesmírnych pretekoch](#) **40 rokov**

August

- **08.08. 1948** – narodila sa [Svetlana Jevgenievna Savická](#), sovietska [kozmonautka](#), mnohonásobná letecká svetová rekordmanka a prvá žena, ktorá uskutočnila [výstup do otvoreného vesmíru](#) **75 rokov**

September

- 10.09. **2008** v [Európskom laboratóriu pre časticovú fyziku](#) bol oficiálne spustený [Veľký hadrónový urýchľovač](#) **15 rokov**
- 21.09. **1968** návratový modul sovietskej [kozmickej lode Zond 5](#), prvej, ktorá obletela [Mesiaca](#) a bezpečne sa vrátila späť, sa vrátil na [Zem](#) aj s prvými živými organizmami letiacimi k Mesiacu a späť **55 rokov**
- **26.09. 1948** narodil sa [Vladimír Remek](#), prvý česko-slovenský [kozmonaut](#) a prvý Nesoviet a Neameričan, ktorý vyletel do [kozmickeho priestoru](#) **75 rokov**

Október

- **05.10. 1923** **100. výročie** objavu cefeid [Edwin Hubble's](#) ([Cepheid Variable Star V1](#))
- **08.10. 1873** narodil sa [Ejnar Hertzsprung's](#) **150 rokov**
- **09.10. 1943** zomrel [Pieter Zeeman](#), holandský fyzik, objaviteľ rozdrovenia [spektrálnych čiar](#) v [magnetickom poli](#) ([Zeemanovho javu](#)), laureát [Nobelovej ceny](#) (* **1865**) **80 rokov**
- **13.10. 1773** francúzsky astronóm [Charles Messier](#) objavil [Vírovú galaxiu](#) **250 rokov**
- **21.10. 1833** narodil sa [Alfred Nobel](#), švédsky chemik a vynálezca († **1896**) **190 rokov**
- **29.10. 1998** na palube amerického [raketoplánu Discovery](#) vyletel do vesmíru [John Glenn](#), vo veku 77 rokov doposiaľ najstarší účastník [kozmickeho letu](#) **25 rokov**

November

- 09.11. 1853 o 12:00 UT [začiatok počítania synodických otočiek](#) Slnka **170 rokov**
- 10.11. 1888 narodil sa [Andrei Tupolev's](#) **135 rokov**
- 12.11. 1833 **190. výročie** [Great Leonids Meteor Shower of 1833](#)
- 14.11. **2003** bola objavená planétka [90377 Sedna](#) **20 rokov**
- **15.11. 1988** sovietsky [raketoplán Buran](#) uskutočnil svoj prvý a zároveň jediný [kozmický let](#), pričom sa stal prvým raketoplánom, ktorý letel do [vesmíru](#) bez posádky a následne pristál v plne automatickom režime **35 rokov**
- 18.11. **1923** narodil sa [Alan Shepard](#), americký [astronaut](#), ktorý sa stal druhým človekom a prvým [Američanom](#), ktorý vyletel do [kozmickeho priestoru](#) († **1998**) **100 rokov**
- 20.11. **1998** štart prvého modulu [Medzinárodnej vesmírnej stanice](#), [Zaria](#), pomocou [nosnej rakety Proton-K](#) **25 rokov**
- 29.11. 1803 narodil sa [Christian Doppler's](#) **220 rokov**

December

- **03.12. 1973** **50. výročie** [Pioneer 10](#), Jupiter Flyby
- 24.12. **1968** [program Apollo](#): americkí [astronauti Frank Borman](#), [Jim Lovell](#) a [William Anders](#) sa na palube [kozmickej lode Apollo 8](#) stali prvými ľuďmi, ktorí vstúpili na [obežnú dráhu Mesiaca](#) a uvideli tiež jeho [odvrátenú stranu](#) **55 rokov**